

KRIVIČNO IZVRŠNO PRAVO

VJEŽBE III

DR ANDREJA MIHAILOVIĆ

TEMATSKE CJELINE

Pojam restorativne pravde

Primjena restorativne pravde

Uspostavljanje standarda za restorativnu pravdu

Primjena restorativne pravde u zatvoru

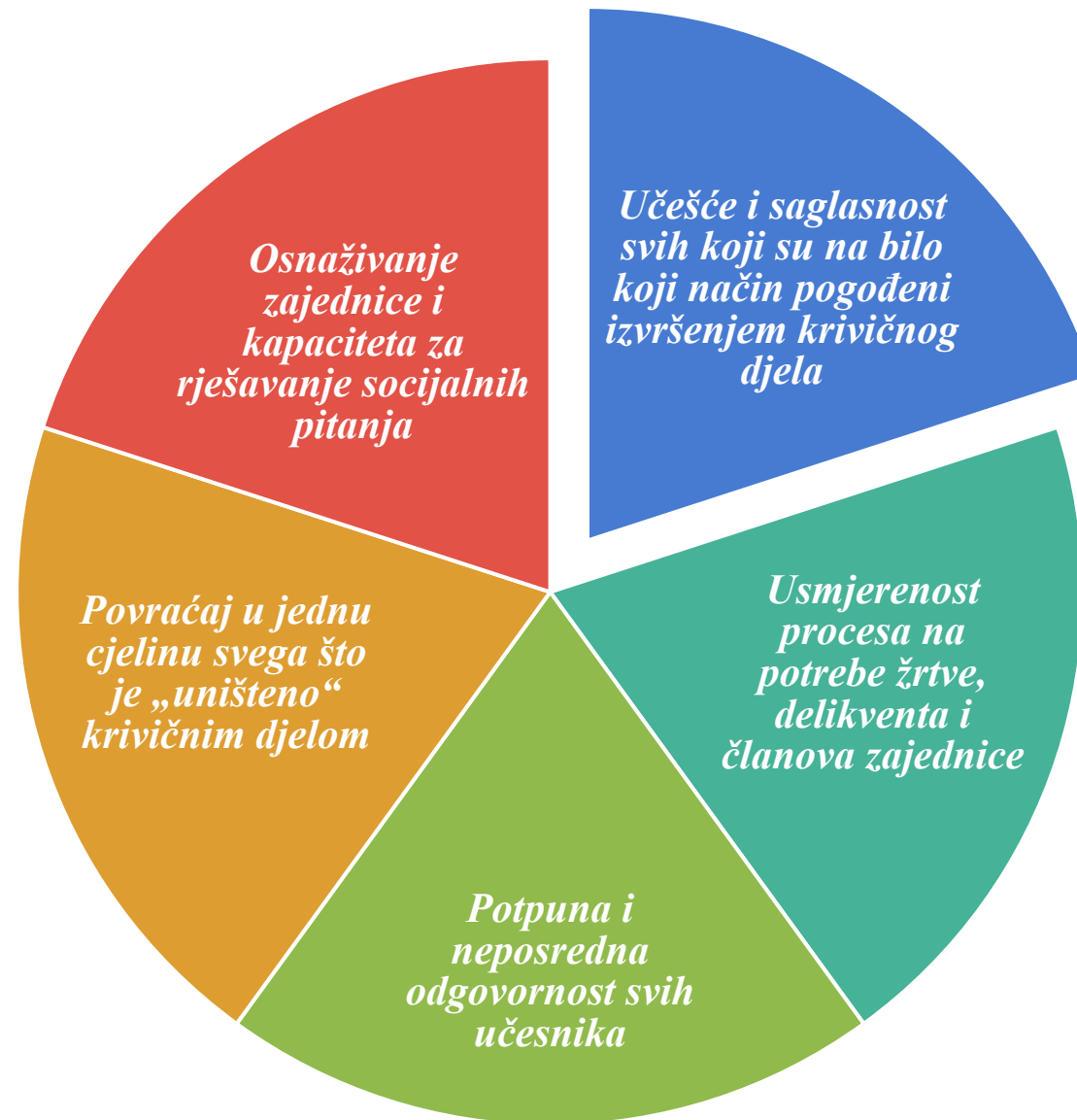
- [illegible]

POJAM RESTORATIVNE PRAVDE

- Zer i Mika su predložili izvjesne putokaze u cilju lakše identifikcije procesa restorativne pravde:
 1. Učesnici procesa se usredsređuju na pretrpljenu štetu u većoj mjeri nego na kršenje zakona;
 2. Prema žrtvi i prema učiniocu se iskazuje uravnotežena briga i obje strane se uključuju u krivični postupak;
 3. Popravljanje posljedica koje je žrtva pretrpjela vrši se kroz povećan interes za zadovoljenje potreba žrtve;
 4. Delikvent se podržava i simultano ohrabruje da razumije, prihvati i izrazi spremnost da ispravi zlo koje je nanio;
 5. U procesu restorativne pravde mora se prepoznati potreba delikventa da ispuni obaveze koje su ostvarive, a ne predstavljaju kažnjavanje;
 6. Mora se razviti mogućnost da između žrtve i učinioca bude uspostavljen neposredan ili posredan dijalog
- Sa druge strane, ovi zagovornici restorativne pravde ne isključuju značaj krivičnog sudskog postupka i smatraju da sama društvena zajednica u čijem se miljeu odigrao zločin treba da bude dio sudskog postupka, naročito u dijelu prepoznavanja i formulisanja odgovora na zločin
- Pojedini teoretičari smatraju da je restorativna pravda usmjerena na izazivanje osjećaja sramote i oprostaj, te zato ona predstavlja postupanje isključivo u korist žrtve, a ne i delikventa

V ELEMENATA ATRIBUTA „RESTORATIVNOSTI“ :

- Restorativna pravda se ne odnosi samo na krivično pravne procese, već se može odnositi na bilo koji konflikt
- Ključan element društvene pravde
- Obezbjeđuje restituciju žrtava i društvene zajednice
- Promoviše reintegraciju delikventa i popravljane odnosa između žrtve, delikventa i društvene zajednice

PRIMJENA RESTORATIVNE PRAVDE

Zagovornici restorativne pravde zalažu se za neograničenu ekspanziju u njoj primjeni, dok drugi upućuju na kritiku kako pretjerani ciljevi samo podrivaju ostvarenje skromnijih ali realnijih uspjeha

Prvi put uvedena u pravosudni sistema Novog Zelanda kao postupak koji objedinjuje postizanje ravnoteže interesa žrtve, delikventa i društvene zajednice (strategija “društvene rasprave”)

Glavne kritike su da se primjenom restorativne pravde ne ostvaruju proporcionalni rezultati, kao i da nije adekvatna u slučajevima porodičnog nasilja

Tom Kavang ističe da je klasičan krivičnopravni sistem doživio krah i da stvara „spiralu učešća siromašnih, mentalno bolesnih i marginalaca“, a da restorativna pravda pomaže da ljudi „žive život sa strašću, ispunjen ličnim i zajedničkim ciljevima i snovima u težnji da dostignu svoje potpune mogućnosti“

RAZLIKE IZMEĐU RESTORATIVNE I RETRIBUTIVNE PRAVDE

- Restorativna i retributivna pravda predstavljaju dva dijametralno suprotna filozofska poimanja krivičnog dela i odnosa društva prema učiniocu krivičnog djela

„retributivna pravda dovodi do pretvaranja ljutnje u gorčinu, dok restorativna pravda od ljutnje stvara tugu“

- Retributivna pravda ima za cilj stvaranje sigurnosti putem izdvajanja izvršilaca krivičnog dela u posebne ustanove u kojima će izdržavati kazne (negativna strana leži u činjenici da delinkvent, nakon izlaska iz penitencijarne ustanove, nerijetko biva stigmatizovan, kao i članovi njegove porodice koji se sve više udaljavaju od okoline)
- Diskutabilna je i efikasnost retributivne pravde budući da statistika ukazuje da veliki procenat delinkvenata ponovo počine krivično djelo
- Tokom krivičnog postupka nema neposrednog između žrtve i delinkventa, već se kontakt uspostavlja između tužioca koji zastupa žrtvu i branioca koji zastupa optuženog, pa je marginalizovana uloga žrtve

VRIJEDNOSTI KOJIMA TEŽI RESTORATIVNA PRAVDA

- Zasniva se na uravnoteženom usmjeravanju na delikventa (izvinjenje, reintegracija i osjećaj stida za učinjeno djelo), žrtvu (pričinjena šteta i mogućnost oprostaja) i zajednicu (uspostavljanje predašnjih odnosa)
- Delikvent treba da uputi pisano ili usmeno izvinjenje žrtvi i socijalnog grupi koja trpi zbog njegovog postupka; mora da nauči da objektivno prepozna sopstvenu odgovornost bez posmatranja sebe kao žrtve okolnosti, kao i da stekne saznanja o zlu koje je nanio žrtvi
- Reintegracija delikventa znači učenje kako da se vrati u društvenu zajednicu, posebno kroz plan postupanja u cilju „liječenja“ nastalog štetnog postupka
- Kod žrtve treba identifikovati i procijeniti nanесenu štetu (plan popravljа štete u svakom pojedinačnom slučaju); prihvatanje izvinjenja od delikventa i iskazivanje oprostaja
- Vrijednosti vezane za društvenu zajednicu usmjerene su na popravljаnje uništenih odnosa, kao i uspostavljanje novih odnosa unutar zajednice

USPOSTAVLJANJE STANDARDA ZA RESTORATIVNU PRAVDU

- Osnovni standard je da **restorativni proces treba da teži izbjegavanju dominacije (prevencija dominacije)**
- Struktura restorativnih procesa mora biti takva da minimalizuje neravnotežu moći
- Ključni princip procesa je poklanjanje iste pažnje svim učesnicima postupka (pažljivo slušanje izlaganja, zabrana nepoštovanja ili ponižavanja, sprečavanja degradirajućeg kažnjavanja)
- Pravo na žalbu protiv izrečene sankcije je jedan od osnovnih standarda koji moraju biti ispoštovani, kao i međunarodno priznati instrumenti o zaštiti ljudskih prava (naročito Opšta deklaracija o pravima čovjeka UN; Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima iz 1966. god.; Konvencija o eliminaciji svih oblika diskriminacije nad ženama; Standardnim minimalnim pravilima za mjere nepritvaranja iz 1990. god – Tokijska pravila; Deklaracija o osnovnim principima pravde za žrtve zločina i zloupotrebe moći; Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda)
- Brejtvajt daje predlog standarda koji bi bili osnova za postupanje: standarde organičenja (zabrana dominacije, ostvarivanja pravde, poštovanje gornjih maksimuma krivičnih sankcija; odgovornost) i standarde uvećavanja (uspostavljanje ljudskog dostojanstva; obnavljanje uništene imovine; obnavljanje narušenog zdravlja; obnavljanje okoline; emocionalno obnavljanje; priprema društvene podrške za neograničeni razvoj ljudskih sposobnosti)

PRIMJENA RESTORATIVNE PRAVDE U ZATVORU

Za sprovođenje procesa restorativnog presuđenja odgovorno je zatvorsko osoblje koje postupi po protokolima kojima se predviđaju osnovni principi primjene restorativne pravde u zatvorskim uslovima

Protokolom je predviđeno: za iniciranje restorativnog procesa neophodno je priznanje krivice zatvorenika, ako zatvorenik protiv kog se vodi postupak ne prizna odgovornost bilo bi poželjno da se tradicionalno presuđuje; kada ne može da se postigne dogovor o reparaciji ne treba nikog prisiljavati u donošenju odluke; svi sastanci se moraju voditi na dobrovoljnoj osnovi; zatvorenik ne smije biti primoran da potpisuje bilo kakve sporazume

Neophodno je pridržavanje sledećih principa: 1. uključivanje svih relevantnih aktera u proces; 2. obezbjeđenje sigurne okoline za rad; 3. prethodno prihvatanje odgovornosti od strane zatvorenika; 4. sve strane učestvuju u postupku na dobrovoljnoj bazi; 5. sve strane uživaju punu podršku; 6. zatvorenik aktivno učestvuje; 7. pažljiva priprema svih stranaka; 8. svi facilitatori treba da budu iskusni i trenirani; 9. zaključci za sastanaka treba da imaju elemente reparacije; 10. treba da postoji povratni odgovor o procesu kako od osoblja, tako i od zatvorenika

HVALA NA PAŽNJI!